

Черьомухіна О.
cheryomuhinaolga@gmail.com
студентка 4 курсу
факультету управління персоналом,
соціології та психології,
спеціальність «Соціологія»
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна,

Федоренко Н.І.
196819@ukr.net
кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології
Факультету управління персоналом,
соціології та психології
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сьогодні вивчення життєвих планів студентської молоді дедалі більше привертає увагу науковців. Життєві стратегії є складним і динамічним явищем людського життя, вони відображають майбутній життєвий шлях особистості і засоби його реалізації, здатність планувати і змінювати власне життя, направляють поведінку особистості протягом життя. Дослідження життєвих стратегій сучасного українського студентства є актуальним як для аналізу соціальних характеристик молоді, так і для вивчення перспектив розвитку всього сучасного суспільства.

У дослідженні життєвих стратегій студентської молоді важливе місце посідають роботи наступних фахівців: К.Альбуханова-Славська, Т.Резнік, Ю.Резнік, Є.Демченкова, Є.Смирнов. Також варто згадати Н.Наумова та Н.Давидова, Н.Легостаєву, Д.Чеботарьову, О.Рудакову. Щодо українських дослідників, то цікавими є роботи Є.Головахи, О.Злобіної, В.Тихоновича, Л.Сокур'янської, С.Щудло, Н.Пилипенка, П.Драгого і Ю.Заблоцької.

У публікаціях різних фахівців термін «життєва стратегія» досліджується з різних кутів. Життєві стратегії молоді мають яскраво виражену специфіку, характерну для даної соціально-демографічної групи, що включає в себе цінності, життєві орієнтації (ціннісні, політичні, репродуктивні, соціально-професійні), потреби, цілі, установки, мотиви, соціальні норми, які формують сфери життєвого світу особистості: смисложиттєву, мотиваційну, регулюючу. Структурними компонентами, що забезпечують реалізацію життєвої перспективи молоді, є також життєві цілі та плани. Життєві цілі виступають основними мотиваційними орієнтирами життєвого шляху особистості щодо власного майбутнього, виконують функцію мисленнєвого передбачення результатів діяльності та є предметною й хронологічною віхою актуального майбутнього молоді людини. Разом з тим, життєві цілі є результатом соціально-психологічної зрілості, можливості вирішувати конфлікти як і з самим собою, так і з оточуючим світом. Особливістю життєвих стратегій студентської молоді є вікова специфіка, індивідуальний статус та свідомість, які дають життєвим стратегіям перехідний та незавершений характер з характерною прихильністю до крайнощів. Неповнота соціального статусу і обмеженість життєвого досвіду, які об'єктивно пов'язані з віком, обумовлюють фрагментарність (мозаїчність) життєвих стратегій студентської молоді [2, с. 15].

Структурну своєрідність життєвих стратегій особистості проаналізували також Т.Резник і Ю.Резник у своїй праці «Жизненные стратегии личности». На їх думку, кожному типу життєвих стратегій відповідає свій набір стратегічних орієнтацій (перцептивних, змістожиттєвих і ціннісних, ціннісних і нормативних, нормативних і цільових) [4].

Цікавим є підхід Є. Головахи, який розглядає поняття життєвої стратегії як життєвої перспективи - це система уявлень людини про можливе майбутнє, не завжди бажане, проте нерідко очікуване з тривогою та побоюванням. Життєві цілі та плани, ціннісні орієнтації є ядром життєвої перспективи, її основною функцією — регулятивною, смисловою віссю — метою, «картиною майбутнього», на яку орієнтується індивід під час побудови ієрархії цілей і засобів їх досягнення.

Формування життєвої перспективи залежить насамперед від вікових особливостей сприйняття теперішнього, минулого і майбутнього, має динамічний характер і відбувається протягом усього життя людини [1, с.16].

Українські науковці постійно вивчають структурні особливості життєвих стратегій молоді і сучасного студентства. Наприклад, постійно досліджуються ціннісні орієнтації української молоді. За даними соціологічного дослідження «Соціальні і духовні цінності молоді: соціолого-психологічний дискурс проблеми (2006)», на думку українських студентів визначальним чинниками життєвого успіху є високий професіоналізм (45,9%), рівень освіти (41,5%) і талант (40,1). Найменш ваговим чинником на думку українських студентів є забезпечені батьки, родина (5,9%) і престижний навчальний заклад (7,7%). У дослідженні «Молодь України - 2017», яке було проведене Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України проаналізовані життєві пріоритети та ціннісні уподобання сучасної української молоді: зокрема аналіз цінностей молоді, її громадянської та політичної активності, характеристику мобільних та міграційних настанов молоді, сприйняття та відтворення молоддю сімейних цінностей. За результатами соціологічного опитування основними пріоритетами в житті для більшості молоді є сімейне життя (64%) та здоров'я (54%) [3].

В 2012 році вийшла колективна монографія наукового колективу Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна «Українське студентство у пошуках ідентичності», в якій здійснюється аналіз простору соціальних ідентичностей українського студентства, його ціннісних орієнтацій, моральних преференцій і життєвих стратегій [5].

У підсумку можна сказати, що життєві стратегії студентської молоді потребують постійного ретельного дослідження. Вони мають багаторівневу структуру, що зумовлена різними зовнішніми і внутрішніми факторами і життєвими сенсами, в яких перебувають молоді люди.

Використана література:

1. Головаха Е.И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности /Е.И.Головаха// Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Питер, 2000. – С. 256-269.
2. Легостаева Н.И. Структура жизненных стратегий современного российского студенчества: автореф.дис.на автореф. дис. на соискание учен. степени канд. соц. наук: спец. 22.00.04. «Социальная структура, социальные институты и процессы» // Н.И.Легостаева. — Санкт-Петербург, 2012. — 26 с.
3. «Молодь України - 2017» соц.дослідження проведене Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» станом на 2017 р.- [Електронний ресурс]- Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/145/Sociologichne_doslidzhennya__infografika_.pdf
4. Резник Т.Е., Резник Ю.М. Жизненные стратегии личности [Електронний ресурс] / Т.Е.Резник, Ю.М.Резник// - Режим доступу: http://ecsocman.hse.ru/data/381/829/1219/001_Reznik_100-105.pdf
5. Українське студентство у пошуках ідентичності: монографія [Електронний ресурс]/ За ред.В. Л. Арбєніної, Л. Г. Сокур'янської. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 520 с. - Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789.pdf>